

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО «РІДНА ШКОЛА»
AUTONOMOUS UNIVERSITY OF ZACATECAS (MEXICO)
EUROPEAN INSTITUTE OF FURTHER EDUCATION (EIDV) (SLOVAKIA)
ISRAEL TRAUMA COALITION (ISRAEL)
Sky Tel OÜ (Estonia)

DOI <https://doi.org/10.59647/978-617-520-999-8/1>

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

VII Міжнародної конференції

**Актуальні проблеми освітнього
процесу в контексті європейського вибору України**

14 листопада 2024 року

Київ
Видавництво Ліра-К
2025

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Київського національного університету будівництва і архітектури
(протокол № 27 від 29 листопада 2024 р.)*

Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України: матеріали VII Міжнародної конференції (14 листопада 2024 року). – Київ : Видавництво Ліра-К, 2025. – 728 с.

ISBN 978-617-520-999-8

У матеріалах VII Міжнародної конференції «Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України» висвітлюються актуальні питання професійної (професійно-технічної) освіти: вітчизняний та зарубіжний досвід; психолого-педагогічне забезпечення освітнього процесу; сучасні виклики; сучасні проблеми викладання інженерно-технічних та гуманітарних дисциплін.

Матеріали конференції розраховані на науково-педагогічних, наукових працівників у галузі педагогіки, психології, соціології, викладачів, аспірантів, студентів, а також на соціальних педагогів, соціологів, практичних психологів і соціальних працівників.

*За зміст поданих матеріалів несуть відповідальність
їх автори.*

УДК 37.09

11. Faruk A. Analysing the glass ceiling and sticky floor effects in Bangladesh: evidence, extent and elements. *SN Business & Economics*. 2021. № 1. P. 110. <https://doi.org/10.1007/s43546-021-00123-z>

12. Grangeiro R. R., Rodrigues M. S., Silva L. E. N., & Esnard C. Scientific Metaphors and Female Representativeness in Leadership Positions: A Bibliometric Analysis. *Revista Psicologia: Organizações e Trabalho*. 2020. № 21. Iss. 1. P. 1157–1166. <https://doi.org/10.17652/rpot/2021.1.19839>

13. Stolz C., Reinhard M. & Ende L. Mean girls, queen bees and iron maidens? Female leadership and accusations of workplace bullying. *Open Psychology*. 2022. № 4. Iss. 1. P. 249–264. <https://doi.org/10.1515/psych-2022-0127>

14. Howard Jr., D. Gender Leadership Styles in Higher Education: A Transformational Leadership Study. *Open Journal of Leadership*. 2023. № 12. P. 543–561. <https://doi.org/10.4236/ojl.2023.124024>

15. Khraban T. Social and communication construction of gender identity by women serving in the Armed Forces of Ukraine. *Social Communications: Theory and Practice*. 2022. № 14. Iss. 1. P. 182–195. <https://doi.org/10.51423/2524-0471-2022-14-1-6>

УДК 796.332

Човнюк Юрій Васильович,

кандидат технічних наук, доцент,

доцент кафедри фізичного виховання і спорту

Київського національного університету

будівництва і архітектури;

Довбик Тимофій Олександрович,

здобувач вищої освіти навчальної групи ФВСм-24

Київського національного університету

будівництва і архітектури

АЛГОРИТМ УПРАВЛЯЮЧИХ ДІЙ ТРЕНЕРА/СПОРТИВНОГО ПЕДАГОГА ЗАДЛЯ ВИРШЕННЯ ЗАДАЧ Й ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Значущими для розвитку спорту як соціокультурного інституту є роль та завдання тренера/спортивного педагога як індивідуального суб'єкта управлінської діяльності в системі спорту. Роль та завдання тренера/спортивного педагога насамперед визначаються розмаїттям складників системи спорту. Тренер/спортивний педагог – це всебічно підготовлений фахівець, зайнятий творчою працею. Він створює єдиний життєдіяльний колектив спортсменів, формуючи кожного з них як гармонійно розвинену особистість, якій допомагає стати сильною, швидкою, спритною,

витривалою, психологічно стійкою людиною з підвищеною працездатністю й інтелектом [1,2].

При розв'язку проблеми підвищення ефективності управління необхідно виділити низку стилів, котрі пов'язані з небажанням тренера/спортивного педагога віддавати повноваження керованій ланці (спортсмену чи команді).

Перше – це помилкова думка, що «я зроблю краще». Виходячи з цієї тези, тренер бере на себе розв'язання таких задач, котрі можуть виконати не менш якісно власне спортсмени. Якщо не давати додаткові повноваження спортсмену, капітану команди щодо оцінки власних дій чи окремих гравців, вони припинять підвищувати свою кваліфікацію. Така орієнтація – брати на себе все до деталей не сприяє формуванню мотивації й розвитку вольових якостей у спортсменів.

Друге – відсутність здатності керувати. «Йдучи з головою» у поточну роботу, тренер/спортивний педагог забуває про перспективні задачі. Він стає нездатним охоплювати перспективу щодо вирішення запланованих задач.

Третє – відсутність довіри до спортсмена, команди. Така недовіра породжує відповідні реакції й призводить до втрати ініціативи, виникає невпевненість, взаємна неприязнь у підсистемі «тренер – спортсмен».

Четверте – страхи ризиків. Тренер іноді боїться дати більше самостійності спортсмену, вважаючи, що тому прийдеться одному відповідати за результат.

П'яте – повна чи часткова відсутність контролю для оцінки впливу тренувальних навантажень. Тренер повинен мати механізм контролю, а спортсмен – самоконтролю для оцінки ефективності виконаної роботи. Зворотний зв'язок у цьому випадку допомагає орієнтувати тренувальний процес на досягнення цілей. Якщо механізми контролю чи самоконтролю виявляються неефективними, це може викликати сумнів щодо правильного вибору тренувальних засобів й методів.

Причини небажання спортсменів, команди, групи отримувати додаткові повноваження та відповідальність зводяться до наступних:

1) спортсменам, команді зручніше вирішувати проблему не самим, а за допомогою тренера;

2) страх критики за свої помилки чи самостійні дії й небажання прийняти на себе відповідальність збільшує імовірність зауважень на свою адресу чи вимушеного визнання щодо неправильного прийняття рішень;

3) нестача у спортсменів, команди інформації чи необхідних якостей і здібностей щодо розв'язання тренувальних задач;

4) відсутність впевненості у своїх силах, можливостях;

5) відсутність позитивних стимулів для прийняття відповідальності за свої дії.

Схема (алгоритм) дій тренера/спортивного педагога, необхідних для виконання управлінських функцій та вирішення тренувальних задач зводиться до наведеного нижче, а мета учбово-тренувального процесу досягається лише тоді, коли виконуються наступні умови:

а) співпадають обов'язки і відповідальності тренера;

б) існує позитивне мотивування спортсменів;

в) наявні знання та вміння тренера, рухові здібності спортсмена;

г) прийняті спільні цілі, задачі і тренером, і спортсменами;

д) існує можливість попередження й усунення конфліктних ситуацій тренера зі спортсменом чи командою;

е) реалізується правильне (демократичного стилю) управління учбово-тренувальним процесом спортсмена чи команди.

Тема побудови ефективної взаємодії між тренером та спортсменом є досить обширною і залишає багато можливостей для подальших досліджень. Вони ґрунтуються на необхідності вивчення дослідження стратегій управління конфліктами та стресом у тренерсько-спортивній взаємодії. Окремим напрямком можна виділити пошуки шляхів оптимізації середовища для зниження негативного впливу конфліктів та стресу на результати спортсменів. Дослідження нових методів та підходів до тренувань може допомогти визначити оптимальні стратегії для покращення ефективності взаємодії.

Аналіз взаємодії між тренером та спортсменом може бути розширений для врахування індивідуальних особливостей спортсменів, таких як психологічні характеристики, стилі навчання, особисті цінності. Це може сприяти більш ефективній персоналізації тренувального процесу [3-5].

Важливе завдання сучасного тренера/спортивного педагога - максимально повно розкрити індивідуальність своїх підопічних, виявити її специфіку і визначити можливий вплив цієї індивідуальності на процес спортивної діяльності та на його результати. Відсутність елементарної психологічної культури постає головною причиною можливих проблем, труднощів чи конфліктів у соціальній взаємодії людей, а також стресів, хворобливих станів, криз, навіть катастроф у житті й діяльності як окремих

людей, так і суспільства в цілому. У сучасних умовах (зокрема, триваючої війни України з РФ) необхідна зміна змісту тренувального процесу, цінностями якого повинні бути гуманістичні принципи, науково обґрунтовані психолого-педагогічні методи навчання, визначеність тренерів щодо розуміння психологічних механізмів, які керують поведінкою суб'єкта. Набуває актуальності пріоритетність формування навичок систематичного самоаналізу із наступною творчою активізацією власної професійної діяльності, професійно-особистісних якостей тренера-викладача (спортивного педагога), найголовнішою з яких є здатність до рефлексії [6,7].

Проблемами керування окремими спортсменами або командою під час участі у змаганнях давно і ретельно займаються тренери, які працюють у різних видах спорту. Але вирішення зазначених проблем неможливо знайти раз і назавжди, тому що керувати окремим спортсменом чи їх групою завжди складно, а, наприклад, спортивним колективом/командою – ще важче, тим більш на змаганнях, тому що змагання – це завжди варіанти стресових ситуацій, прийняття миттєвих рішень, постійний аналіз їх виконання. Саме ця проблема постійно вирішується з моменту проведення перших змагань. Сучасні фахівці успішно розробляють нові й вдосконалюють існуючі методи і засоби керування спортсменами та спортивними командами [8]. Успішне розв'язання цих проблем передбачає постійний розвиток такої риси, як творчість (креативність, інноваційні підходи тощо), яка, на наше переконання, має стати невід'ємною рисою сучасного тренера/спортивного педагога як суб'єкта управлінської діяльності в системі спорту.

Фізичне виховання та спорт є специфічною галуззю діяльності, яка потребує застосування саме творчого підходу. Здатність тренера до творчості сприяє становленню стійкої потреби до постійного відновлення знань і набуття нових, спроможності глибоко проникати у сутність проблеми, бачити зв'язок між явищами, вміння погоджувати новий особистісний досвід із досвідом інших. Високий рівень професійної діяльності тренера може бути забезпечений лише за умови постійного розвитку та максимальної самореалізації особистості. Необхідною умовою творчого самовдосконалення особистості тренера як суб'єкта управлінської діяльності в системі спорту є постійне, систематичне підвищення його кваліфікації. Передбачена атестація тренерів за результатами підвищення кваліфікації, без чого вони не допускаються до роботи. За участю федерацій з видів спорту та державних органів запроваджено визнання 4-5 рівнів кваліфікації тренерів залежно від їх теоретичної підготовленості та результатів практичної роботи (місця підготовлених спортсменів на чемпіонатах Європи, світу та Олімпійських іграх) [9].

Список використаних джерел

1. Хассай Д.В., Несеров О.С., Артеменко В.В. Роль особистості тренера в спортивному колективі [Електронний ресурс]/Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum./VChdpu/2012_102_2/Khass.pdf.
2. Данилко В., Толкач В., Данилко М. Зміст роботи тренера-викладача//*Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2010. №3(11). С. 12-16.
3. Сопотницька О. І. Потенціал акмеологічного підходу у формуванні готовності майбутніх вчителів фізичної культури до тренерської діяльності з ігрових видів спорту. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти. *Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету*. 2016. Т. 2, № 13 (56). С. 35–37.
4. Антонєць В. Ф. Комунікативні особливості діяльності спортсмена. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій університету "Україна"*. 2012. № 5. С. 7–10.
5. Воронова В. І. Психологія спорту. - Київ : Олімп. літ-ра., 2007. 294 с.
6. Полянничко О.М., Кумськова С.М. Психологічна культура в професійній діяльності тренера-викладача з фізичного виховання//*Молода спортивна наука України*. 2010. Т. 4. С. 147-152.
7. Дутчак Ю. Організованість спортивного менеджера та її психологічні складові//*Молода спортивна наука України*. 2008. Т. 2. С. 90-96.
8. Сердюк Д.Г., Черненко А.Є., Губрієнко О.А. деякі аспекти керування командою у гандболі//*Проблеми фізичного виховання і спорту*. 200. №3. С. 79-81.
9. Дутчак М.В., Шкрєбтій Ю.М., Томашевський В.В. Система підвищення кваліфікації тренерів збірних команд України з олімпійських видів спорту//*Проблеми фізичного виховання і спорту*. 2010. №7. С. 29-34.
10. Шамич О.М. *Фізична культура і спорт як основа здоров'я і благополуччя особистості: навчальний посібник* /О.М. Шамич, Л.З. Сердюк, Г.В. Іваннікова/ –К. : Талком, 2023. – 131 с. <https://repository.knuba.edu.ua/items/0556ed25-7d1e-40cd-bfd3-0b908aefa24d>

<i>Супрун Дар'я Миколаївна, Супрун Микола Олексійович</i>	
СУЧАСНА ГРОМАДЯНСЬКА ПОЗИЦІЯ УНІВЕРСИТЕТІВ В КОНТЕКСТІ ІНКЛЮЗИВНОГО ПІДХОДУ: ПРАКТИКИ ЄС.....	437
<i>Сушков Олег Олександрович</i>	
ЩОДО РОЗВИТКУ МЕДІАОСВІТИ ЯК ТЕХНОЛОГІЇ.....	440
<i>Табака Микита Павлович, Красильник Юрій Семенович</i>	
ПРОБЛЕМИ КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ У ДИСКУСІЇ.....	443
<i>Токунова Анастасія Володимирівна, Рошканюк Вадим Михайлович,</i>	
<i>Чавостін Дмитро Анатолійович</i>	
ДО ПИТАННЯ ПРО РОЛЬ ЖІНОК У ПИТАННІ ПОМ'ЯКШЕННЯ НАСЛІДКІВ ЗМІНИ КЛІМАТУ.....	448
<i>Храбан Тетяна Євгенівна</i>	
НА ШЛЯХУ ДО ГЕНДЕРНО ЗБАЛАНСОВАНОГО ЛІДЕРСТВА У СЕКТОРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	451
<i>Човнюк Юрій Васильович, Довбик Тимофій Олександрович</i>	
АЛГОРИТМ УПРАВЛЯЮЧИХ ДІЙ ТРЕНЕРА/СПОРТИВНОГО ПЕДАГОГА ЗАДЛЯ ВИРІШЕННЯ ЗАДАЧ Й ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ.....	456
<i>Човнюк Юрій Васильович, Гундер Ярослав Валерійович</i>	
ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ БІОМЕХАНІЧНИХ ЕРГОГЕННИХ ЗАСОБІВ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ І СПОРТІ ВИЩИХ ДОСЯГНЕНЬ.....	461
<i>Човнюк Юрій Васильович, Гундер Ярослав Валерійович</i>	
СУЧАСНІ МЕХАНІЧНІ ТА БІОМЕХАНІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ Й ТРЕНАЖЕРНІ СИСТЕМИ У ПРАКТИЦІ ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ.....	465
<i>Човнюк Юрій Васильович, Холодов Володимир Володимирович</i>	
РОЛЬ КОГНІТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ФОРМУВАННІ КРИТЕРІЇВ ВІДБОРУ ТА ОРІЄНТАЦІЇ СПОРТСМЕНІВ РІЗНИХ ВІКОВИХ КАТЕГОРІЙ ІГРОВИХ КОМАНДНИХ ВИДІВ СПОРТУ.....	470
<i>Човнюк Юрій Васильович, Холодов Володимир Володимирович</i>	
РОЗВИТОК КОГНІТИВНИХ ПРОЦЕСІВ СПОРТСМЕНІВ МЕТОДОМ АУТОГЕННИХ (МЕДИТАЦІЙНИХ) ТРЕНУВАНЬ.....	474

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В КОНТЕКСТІ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ

Збірник матеріалів

VII Міжнародної конференції

(Київ, 14 листопада 2024 року)

Керівник видавничого проєкту *Віталій Зарицький*

Підписано до друку 03.01.2025. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Друк офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. аркушів – 42,31. Обл.-вид. аркушів – 35,24.
Тираж 300

Виготовлювач: ТОВ «Видавництво Ліра-К»
Свідоцтво № 3981, серія ДК.
03142, м. Київ, вул. В. Стуса, 22/1
тел.: (050) 462-95-48; (067) 820-84-77
Сайт: lira-k.com.ua, редакція: zv_lira@ukr.net